

KAP.430.011.2022

Nr ewid. 46/2022/P/22/001/KAP

Informacja o wynikach kontroli

Wykonanie budżetu państwa w 2021 r.
w części 82 – Subwencje ogólne
dla jednostek samorządu terytorialnego
oraz w części 84 – Środki własne
Unii Europejskiej

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest niezależna, profesjonalna kontrola zadań publicznych w interesie obywateli i państwa

Dyrektor Departamentu Administracji Publicznej

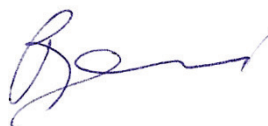
Bogdan Skwarka

Akceptuję:
Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Małgorzata Motylow

Zatwierdzam:
Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś

Warszawa, dnia 05.05.2022

Najwyższa Izba Kontroli
Ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	4
2. OCENA OGÓLNA.....	6
3. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 82 – SUBWENCJE OGÓLNE DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	8
3.1. DOCHODY BUDŻETOWE	8
3.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA.....	8
3.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ	11
3.4. KSIĘGI RACHUNKOWE.....	12
4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 84 – ŚRODKI WŁASNE UNII EUROPEJSKIEJ	13
4.1. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA.....	13
4.2. SPRAWOZDAWCZOŚĆ	15
4.3. KSIĘGI RACHUNKOWE	15
4.4. SPRAWOZDANIA SPORZĄDZANE W RAMACH SYSTEMU KONTROLI ŚRODKÓW WŁASNYCH UNII EUROPEJSKIEJ.....	15
5. INFORMACJE DODATKOWE	17
6. ZAŁĄCZNIKI.....	18
6.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 82 – SUBWENCJE OGÓLNE DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	18
6.2. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI 82 – SUBWENCJE OGÓLNE DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	19
6.3. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 82 – SUBWENCJE OGÓLNE DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	20
6.4. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 84 – ŚRODKI WŁASNE UNII EUROPEJSKIEJ.....	22
6.5. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 84 – ŚRODKI WŁASNE UNII EUROPEJSKIEJ	23
6.6. SKŁADKI PAŃSTW CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ W LATACH 2018–2021	24
6.7. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI	25

1. WPROWADZENIE

Cel kontroli

Ocena wykonania budżetu państwa na rok 2021 pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego oraz części 84 – Środki własne Unii Europejskiej.

Zakres kontroli

W części 82 i 84:

- planowanie i realizacja wydatków budżetu państwa;
- sporządzanie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2021 r. w zakresie operacji finansowych;
- prowadzenie ksiąg rachunkowych w zakresie odnoszącym się do dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań;
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości i rzetelności sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych;
- nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa.

Ponadto w części 82:

- analiza porównawcza danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Natomiast w części 84:

- realizacja zadań dysponenta części 84 w zakresie terminowego opracowania i przekazania odbiorcom sprawozdań sporządzanych w ramach systemu kontroli środków własnych Unii Europejskiej.

Jednostka kontrolowana

Ministerstwo Finansów

Dysponentem części budżetowej 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego oraz części budżetowej 84 – Środki własne Unii Europejskiej jest Minister Finansów (dalej: Minister). Do dnia 26 października 2021 r. dysponentem części 82 i 84 był Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej¹.

W 2021 r. w częściach budżetowych 82 i 84 nie funkcjonowali dysponenci niższego stopnia.

Część 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego

Działania związane z wykonaniem budżetu państwa w części 82 były realizowane przez Departament Finansów Samorządu Terytorialnego w Ministerstwie Finansów (dalej: Departament ST). Do zadań Departamentu ST należało m.in.:

- prowadzenie spraw związanych z planowaniem i ustalaniem kwot poszczególnych części subwencji ogólnej i wpłat do budżetu państwa oraz podziałem rezerw subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego;
- ustalanie dla jednostek samorządu terytorialnego kwot subwencji ogólnej i wpłat do budżetu państwa, a także informowanie tych jednostek o wysokości ustalonych kwot;
- monitorowanie i analizowanie terminowości i prawidłowości regulowania zobowiązań z tytułu zwrotów nienależnie otrzymanych części subwencji ogólnej, a także inicjowanie postępowania egzekucyjnego wobec jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wpłat do budżetu państwa i nienależnie otrzymanych części subwencji ogólnej;
- prowadzenie ewidencji finansowo-księgowej dochodów i wydatków w części 82 oraz sporządzanie sprawozdań budżetowych i finansowych w zakresie tej części budżetowej.

W ramach części 82 finansowano subwencje ogólne przekazywane jednostkom samorządu terytorialnego z budżetu państwa zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego².

W 2021 r. w części 82 zrealizowano dochody w wysokości 3 196 780,7 tys. zł (0,6% dochodów budżetu państwa) oraz wydatki w wysokości 82 318 392,0 tys. zł (15,8% wydatków budżetu państwa).

Część 84 – Środki własne Unii Europejskiej

Działania związane z wykonaniem budżetu państwa w części 84 były realizowane przez Departament Współpracy Międzynarodowej (dalej: Departament WM). Do zadań Departamentu WM należało m.in.:

- prowadzenie działań związanych z uczestnictwem RP w systemie środków własnych Unii Europejskiej (dalej: UE);
- realizowanie działań związanych z rocznym budżetem ogólnym UE, jak i mechanizmami pokrewnymi dla budżetu UE oraz prowadzenie prac analitycznych związanych z przygotowaniem, przeglądem i realizacją wieloletnich ram finansowych UE, a także konsekwencjami budżetowymi zmian w strategicznych politykach wspólnotowych;

¹ Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej (Dz. U. poz. 1719). Rozporządzenie utraciło moc z dniem 26 października 2021 r. w związku z wejściem w życie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 października 2021 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Finansów (Dz. U. poz. 1947) oraz § 2 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 grudnia 2009 r. w sprawie klasyfikacji części budżetowych oraz określenia ich dysponentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 907).

² Dz. U. z 2021 r. poz. 1672, ze zm., dalej: ustawa o dochodach jst.

- prowadzenie obsługi finansowo-księgowej dochodów i wydatków w części 84 oraz sporządzanie sprawozdań budżetowych i finansowych w zakresie tej części budżetowej.

W ramach części 84 – Środki własne Unii Europejskiej finansowano, zgodnie z obowiązującymi przepisami, składkę przekazywaną przez Polskę do budżetu Unii Europejskiej w ramach tzw. „Systemu środków własnych Unii Europejskiej”. W 2021 roku system ten funkcjonuje w oparciu o następujące przepisy:

- decyzję Rady Unii Europejskiej Nr 2020/2053/UE, Euratom, z dnia 14 grudnia 2020 r w sprawie systemu zasobów własnych Unii Europejskiej oraz uchylająca decyzję 2014/335/UE, Euratom³;
- rozporządzenie Rady (UE, Euratom) Nr 609/2014 z dnia 26 maja 2014 r. w sprawie metod i procedur udostępniania tradycyjnych zasobów własnych, zasobów własnych opartych na VAT i zasobów własnych opartych na DNB oraz w sprawie środków w celu zaspokojenia potrzeb gotówkowych⁴;
- rozporządzenie Rady (UE, Euratom) 2021/770 z dnia 30 kwietnia 2021 r. w sprawie obliczania zasobów własnych opartych na odpadach opakowaniowych z tworzyw sztucznych niepoddawanych recyklingowi, metod i procedury udostępniania tych zasobów własnych, w sprawie środków w celu zaspokojenia potrzeb gotówkowych oraz w sprawie niektórych aspektów zasobów własnych opartych na dochodzie narodowym brutto⁵.

Do środków własnych UE zgodnie z obowiązującymi przepisami zalicza się następujące kategorie wydatków:

- wpłaty państw członkowskich obliczone na podstawie dochodu narodowego brutto (dalej: środki własne z tytułu DNB);
- wpłaty państw członkowskich obliczone na podstawie podatku VAT (dalej: środki własne z tytułu VAT);
- tradycyjne środki własne (ang. *traditional own resources* – TOR, dalej: TŚW);
- wpłaty państw członkowskich obliczone na podstawie masy odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych niepoddanych recyklingowi;
- mechanizmy korekcyjne polegające na obniżeniu wpłat opartych na DNB.

Wysokość składki dotyczącej środków własnych z tytułu DNB jest kalkulowana poprzez podzielenie niepokrytych potrzeb budżetowych UE pomiędzy państwa członkowskie UE, proporcjonalnie do udziału DNB danego państwa członkowskiego w sumie DNB wszystkich państw członkowskich.

Wysokość składki z tytułu VAT określa się przez zastosowanie jednolitej stawki VAT, wyznaczonej przez Komisję Europejską (dalej: KE) do zharmonizowanej podstawy VAT, obliczonej przez państwo członkowskie w zgodzie z zasadami wspólnotowymi.

Do tradycyjnych środków własnych wlicza się opłaty celne pobierane w odniesieniu do handlu z państwami nieczłonkowskimi na podstawie Wspólnej Taryfy Celnej. W odniesieniu do tradycyjnych środków własnych UE państwa członkowskie od 2021 r. odprowadzają do budżetu ogólnego UE 75% pobranych opłat, natomiast pozostałe 25% zatrzymują jako tzw. „koszty poboru”.

Wysokość wpłaty środków własnych od plastiku obliczana jest na podstawie masy odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych niepoddanych recyklingowi. Jednolita stawka wynosi 0,80 euro za każdy kilogram odpadów w danym roku.

Wpłata na finansowanie mechanizmów korekcyjnych (obniżenie wkładów opartych na DNB) ustalonych na lata 2021–2027 dla Austrii, Danii, Niemiec, Niderlandów i Szwecji.

W 2021 r. w części 84 zrealizowano wydatki budżetu państwa w wysokości 32 230 378,3 tys. zł (6,2% wydatków budżetu państwa).

Kontrola została przeprowadzona na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶.

³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1251, dalej: decyzja Rady nr 2020/2053, która weszła w życie dnia 1 czerwca 2021 r. z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2021 r.

⁴ Dz. Urz. UE L 168 z 07.06.2014, str. 39, ze zm., dalej: rozporządzenie Rady nr 609/2014.

⁵ Dz. Urz. UE L 165 z 11.05.2021, s. 15.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

2. OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli
ocenia pozytywnie
wykonanie budżetu
państwa w 2021 r.
w części 82 – Subwencje
ogólne dla jednostek
samorządu
terytorialnego

Część 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2021 r., w części 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego.

Minister wykonując budżet państwa w 2021 r. w części 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego, zgodnie z przepisami i rzetelnie dokonał wyliczeń poszczególnych części subwencji ogólnej należnych jednostkom samorządu terytorialnego oraz wysokości wpłat do budżetu państwa, przekazał środki poszczególnych części subwencji ogólnej oraz prawidłowo rozdysponował rezerwy subwencji ogólnej do jednostek samorządu terytorialnego. Wydatki zostały poniesione zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷ i aktach wykonawczych oraz zgodnie z planem finansowym. W badanej próbie wydatków 14 844 265,0 tys. zł, stanowiącej 18,0% wydatków w części 82, nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków publicznych.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie opiniuje prawidłowość i rzetelność sporządzenia rocznych sprawozdań dysponenta część 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego za 2021 r.:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23);
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28);
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1)

oraz sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2021 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Kwoty wykazane w sprawozdaniach kontrolowanej jednostki były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Przyjęty system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność sporządzania sprawozdań budżetowych i sprawozdań w zakresie operacji finansowych. Skontrolowane sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

Sprawozdania przedstawiają wiarygodne dane o dochodach i wydatkach oraz związanych z nimi należnościach i zobowiązaniach. Na podstawie przeprowadzonej kontroli ksiąg rachunkowych, stanowiących podstawę sporządzenia wyżej wymienionych sprawozdań, nie zidentyfikowano nieprawidłowości, które wskazywałyby, że księgi te w zakresie obejmującym zapisy dotyczące dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań prowadzone były nieprawidłowo.

Minister, zgodnie z art. 175 ust. 1 i 2 ufp, sprawował skuteczny nadzór i kontrolę nad wykonaniem budżetu państwa w części 82.

W ocenie NIK przyjęty system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Kalkulacja oceny ogólnej wykonania budżetu państwa w części 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego przedstawiona została w załączniku w pkt 6.1 do niniejszej informacji.

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm., dalej: ufp.

Część 84 – Środki własne Unii Europejskiej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2021 r., w części 84 – Środki własne Unii Europejskiej.

W wyniku kontroli wszystkich zrealizowanych w tej części wydatków budżetu państwa stwierdzono, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych w ufp i aktach wykonawczych. Nie stwierdzono niecelowego lub niegospodarnego wydatkowania środków publicznych.

Minister, zgodnie z art. 175 ust. 1 i 2 ufp, sprawował skuteczny nadzór i kontrolę nad realizacją budżetu państwa w części 84.

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie prawidłowość i rzetelność sporządzania rocznych sprawozdań za 2021 r. przez dysponenta części 84 – Środki własne Unii Europejskiej:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28);
- z wykonania wydatków budżetu państwa w układzie zadaniowym (Rb-BZ1) oraz w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2021 r., tj. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Kwoty wykazane w skontrolowanych sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Przyjęty system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność sporządzania sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań w zakresie operacji finansowych. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

Na podstawie przeprowadzonej kontroli ksiąg rachunkowych, stanowiących podstawę sporządzenia wyżej wymienionych sprawozdań, nie zidentyfikowano nieprawidłowości, które pozwoliłyby na stwierdzenie, że księgi te w zakresie obejmującym zapisy dotyczące wydatków oraz związanych z nimi zobowiązań prowadzone były nieprawidłowo. Sprawozdania przekazują prawdziwy obraz wydatków, a także zobowiązań 2021 r.

W ocenie NIK przyjęty system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Sprawozdania sporządzone w ramach systemu kontroli środków własnych Unii Europejskiej przekazywano terminowo do KE. Minister podejmował prawidłowe działania w zakresie opracowania i przekazania odbiorcom sprawozdań sporządzonych w ramach systemu kontroli środków własnych Unii Europejskiej.

Kalkulacja oceny ogólnej wykonania budżetu państwa w części 84 – Środki własne Unii Europejskiej przedstawiona została w załączniku pkt 6.4 niniejszej informacji.

3. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 82 – SUBWENCJE OGÓLNE DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORYALNEGO

3.1. DOCHODY BUDŻETOWE

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2021 r. kontrola dochodów budżetowych w części 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, z wynikami z roku ubiegłego.

W ustawie budżetowej na 2021 r.⁸ dochody budżetu państwa w części 82 zostały zaplanowane w kwocie 3 145 513,0 tys. zł. Zrealizowano dochody w kwocie 3 196 780,7 tys. zł, tj. wyższej o 1,6% niż kwota planowana. Pochodziły one głównie z wpłat jednostek samorządu terytorialnego, z przeznaczeniem na część równoważącą (2 506 687,4 tys. zł) i regionalną (638 823,3 tys. zł) subwencji ogólnej, a także zwrotów do budżetu państwa nienależnie pobranych w latach poprzednich kwot części oświatowej subwencji ogólnej (50 421,8 tys. zł) i części wyrównawczej subwencji ogólnej (705,2 tys. zł). Łącznie w 2021 r. zrealizowano dochody od gmin, w tym miast na prawach powiatu w części gminnej, w kwocie 808 344,1 tys. zł, od powiatów i miast na prawach powiatów w części powiatowej w kwocie 1 698 343,3 tys. zł i od województw w kwocie 638 823,3 tys. zł.

W porównaniu do roku 2020 wykonane dochody były w 2021 r. wyższe o 198 935,9 tys. zł, tj. o 6,6%, głównie w związku z większymi wpływami z tytułu wpłat jednostek samorządu terytorialnego do budżetu państwa z tytułu części równoważącej oraz części regionalnej subwencji ogólnej.

Zestawienie dochodów budżetowych w 2021 r. w części 82 zostało przedstawione w załączniku w pkt 6.2 do niniejszej informacji.

Na koniec 2021 r. według sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych w części 82 wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 57 579,5 tys. zł z tytułu niezwróconych przez jednostki samorządu terytorialnego nienależnie otrzymanych kwot części oświatowej i wyrównawczej subwencji ogólnej. W porównaniu z rokiem 2020 należności ogółem były niższe o 11 135,6 tys. zł, co wynikało w szczególności ze spadku kwot z tytułu zwrotu nienależnie uzyskanych kwot części oświatowej i wyrównawczej subwencji ogólnej. Na koniec 2021 r. nie wystąpiły zaległości.

3.2. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

Minister, z zachowaniem terminów określonych w art. 33 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o dochodach jst, poinformował poszczególne jednostki samorządu terytorialnego o planowanych, jak i wynikających z ustawy budżetowej na 2021 r., rocznych kwotach części subwencji ogólnej.

Wydatki budżetu państwa w części 82 zostały zrealizowane w 2021 r. w kwocie 82 318 392,0 tys. zł, co stanowiło prawie 100,0% planu po zmianach (82 318 395,1 tys. zł). W porównaniu do wydatków zrealizowanych w roku 2020 (67 029 414,4 tys. zł) wydatki w 2021 r. wzrosły o 15 288 977,6 tys. zł, tj. o 22,8%, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 1 października 2021 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2021⁹. Wszystkie wydatki zostały zrealizowane w dziale 758 – Różne rozliczenia, w ramach dwóch grup ekonomicznych: dotacje i subwencje – 94,8 % oraz wydatki majątkowe – 5,2 %. Wydatki majątkowe przeznaczono na wsparcie finansowe jednostek samorządu terytorialnego w realizacji ich zadań inwestycyjnych w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę oraz kanalizacji, a także na dofinansowanie inwestycji na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich oraz na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu.

Plan wydatków w części 82 został w trakcie roku zwiększony łącznie o 12 190 163,1 tys. zł, z tego:

- środkami z rezerwy celowej poz. 52 – *Zwiększenie dostępności wychowania przedszkolnego* (o kwotę 56 943,1 tys. zł) i poz. 36 – *Środki na realizację programów poręczeniowo-gwarancyjnych oraz innych*

⁸ Ustawa budżetowa na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r. (Dz. U. poz. 190, ze zm.), dalej: ustawa budżetowa.

⁹ Dz. U. poz. 1900, dalej: nowelizacja ustawy budżetowej.

programów rządowych wspieranych gwarancjami Skarbu Państwa (o kwotę 130 056,9 tys. zł), na zwiększenie rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej (dalej: rezerwa oświatowa)¹⁰ łącznie o 187 000,0 tys. zł,

- środkami z budżetu państwa w związku z nowelizacją ustawy budżetowej na wsparcie realizacji zadań własnych gmin, powiatów i województw w związku z wyzwaniem przed jakimi staną samorządy w konsekwencji wdrożenia rozwiązań Programu Polski Ład oraz na wydatki majątkowe w ramach wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego w realizacji ich zadań inwestycyjnych w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę oraz kanalizacji o 12 000 000,0 tys. zł,
- środkami z rezerwy celowej poz. 71 – *Zobowiązania wymagalne Skarbu Państwa*, na część rekompensującą subwencji ogólnej o 3163,1 tys. zł.

W roku 2021 dysponent części 82 nie dokonywał blokad środków budżetowych.

Zestawienie wydatków budżetowych w części 82 zostało przedstawione w załączniku w pkt 6.3 niniejszej informacji.

Część oświatowa subwencji ogólnej została przekazana wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego w łącznej kwocie 52 222 758,0 tys. zł (w tym 402 884,7 tys. zł z tytułu rozdysponowania rezerwy oświatowej), z tego:

- 32 102 950,7 tys. zł (w tym 305 025,2 tys. zł z rezerwy oświatowej) – 2477 gminom,
- 19 458 756,3 tys. zł (w tym 96 605,1 tys. zł z rezerwy oświatowej) – 380 powiatom,
- 661 051,0 tys. zł (w tym 1254,4 tys. zł z rezerwy oświatowej) – 16 województwom.

Wydzielona z części oświatowej subwencji ogólnej na 2021 r. rezerwa oświatowa (0,4% części oświatowej) w wysokości 208 143,6 tys. zł w trakcie roku została zwiększona o 194 741,1 tys. zł ze środków pochodzących z rezerw celowych poz. 52 i 36 (187 000,0 tys. zł) oraz zasilona środkami ze zmniejszeń części oświatowej subwencji ogólnej na 2021 r. (7741,1 tys. zł). Środki z rezerwy zostały rozdysponowane na podstawie 16 wniosków Ministra Edukacji i Nauki, w oparciu o zaakceptowane przez Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego *Kryteria podziału rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2021*, w terminie do 30 listopada 2021 r., tj. zgodnie z art. 28 ust. 4 ustawy o dochodach jst. Środkami z rezerwy oświatowej dofinansowano w szczególności zajęcia wspomagające uczniów w opanowaniu i utrwalaniu wiadomości i umiejętności z wybranych obowiązkowych zajęć z zakresu kształcenia ogólnego oraz zajęć z języka mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej i języka regionalnego.

Część wyrównawcza subwencji ogólnej została terminowo przekazana 2471 jednostkom samorządu terytorialnego w łącznej kwocie 14 239 060,0 tys. zł, z czego:

- 9 500 640,6 tys. zł – 2142 gminom,
- 2 999 685,0 tys. zł – 315 powiatom (w tym 26 miastom na prawach powiatu),
- 1 738 734,4 tys. zł – 14 województwom.

Część równoważącą i część regionalną subwencji ogólnej przekazano terminowo jednostkom samorządu terytorialnego w łącznej kwocie 2 774 022,8 tys. zł, z tego:

- 436 856,2 tys. zł – 1522 gminom,
- 1 698 343,3 tys. zł – 378 powiatom (w tym 66 miastom na prawach powiatu),
- 638 823,3 tys. zł – 15 województwom.

Część rekompensująca subwencji ogólnej, w łącznej kwocie 3163,1 tys. zł została terminowo przekazana trzem gminom wymienionym w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 17 listopada 2021 r. w sprawie wykazu gmin, którym przysługuje część rekompensująca subwencji ogólnej za rok 2020¹¹, tj. dla Miasta Legnica w kwocie 20,0 tys. zł, Miasta Wałbrzych w kwocie 64,7 tys. zł i Miasta Gliwice w kwocie 3078,4 tys. zł. Podstawą określenia kwoty części rekompensującej subwencji ogólnej były dane dotyczące 2020 r. zawarte we wnioskach gmin o przyznanie części rekompensującej subwencji ogólnej na wyrównanie ubytku dochodów wynikającego ze zwolnienia z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków położonych na terenie specjalnych stref ekonomicznych.

¹⁰ Na podstawie art. 15zof ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, ze zm.).

¹¹ Dz. U. poz. 2089.

Wydatki na uzupełnienie subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego, w 2021 r. wyniosły łącznie 13 079 388,2 tys. zł (100,0% planu po zmianach), z czego 12 758 388,2 tys. zł w rozdziale 75802 – *Uzupełnienie subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego* oraz 320 000,0 tys. zł w rozdziale 75819 – *Rezerwa subwencji ogólnej dla województw*. Jednostkom samorządu terytorialnego przekazano:

- 335 999,0 tys. zł z rezerwy, o której mowa w art. 26 ust. 1 ustawy o dochodach jst,
- 320 000,0 tys. zł z rezerwy, o której mowa w art. 70d ust. 1 ustawy o dochodach jst,
- 423 389,2 tys. zł rezerwy, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jst,
- 12 000 000,0 tys. zł w związku z nowelizacją ustawy budżetowej na 2021 r.

Całość kwoty z rezerwy, o której mowa w art. 26 ust. 1 ustawy o dochodach jst, została rozdysponowana przez Ministra w porozumieniu z Ministrem Infrastruktury. Kryteria podziału rezerwy zostały pozytywnie zaopiniowane przez Zespół ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego Polityki Regionalnej i Środowiska Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, a środki z rezerwy przekazano w sześciu transzach, 120 jednostkom samorządu terytorialnego, na dofinansowanie:

- inwestycji na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich oraz na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu w kwocie 286 104,1 tys. zł (85,2% rezerwy);
- utrzymania rzecznych przepraw promowych o średnim natężeniu ruchu w skali roku powyżej dwóch tysięcy pojazdów na dobę (w Świnoujściu) w kwocie 25 000,0 tys. zł (7,4% rezerwy);
- remontu, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu w kwocie 24 894,9 tys. zł (7,4% rezerwy).

Środki z rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 70d ust. 1 ustawy o dochodach jst, w kwocie 320 000,0 tys. zł na dofinansowanie budowy, przebudowy, remontu, utrzymania, ochrony dróg wojewódzkich i zarządzania tymi drogami, zostały przekazane przez Ministra 12 województw¹², w oparciu o dane dotyczące powierzchni dróg wojewódzkich, przekazane przez Ministra Infrastruktury.

Środki z rezerwy, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jst, zostały rozdysponowane stosownie do art. 36a ust. 3 ustawy o dochodach jst, w oparciu o zasady podziału rezerwy subwencji ogólnej na 2021 r., przyjęte przez Zespół do Spraw Systemu Finansów Publicznych Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, pomiędzy 1312 gmin (323 389,2 tys. zł) i 313 powiatów (100 000,0 tys. zł), z tego:

- dla 1233 gmin, których dochody podatkowe za rok 2020 powiększone o część wyrównawczą i część równoważącą subwencji ogólnej ustalone na 2021 r. i pomniejszone o wpłaty, o których mowa w art. 29 ustawy o dochodach jst ustalone na 2021 r., w przeliczeniu na jednego mieszkańca, są niższe niż 90% średnich dochodów wszystkich gmin z tych samych tytułów, w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju (223 331,6 tys. zł);
- dla 79 gmin, które w 2021 r. dokonały wpłat do budżetu państwa z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin w wysokości wynikającej z art. 29 ustawy o dochodach jst i których dochody podatkowe w przeliczeniu na jednego mieszkańca, przyjęte do wyliczenia wpłat na rok budżetowy, są niższe niż 2000% średnich dochodów podatkowych wszystkich gmin, w przeliczeniu na mieszkańca kraju (100 000,0 tys. zł);
- dla 313 powiatów, które w 2020 r. otrzymały z budżetu państwa dotacje celowe na realizację bieżących zadań własnych z zakresu domów pomocy społecznej (100 000,0 tys. zł);
- dla 10 gmin, w których dochody podatkowe za rok 2020, powiększone o część wyrównawczą i równoważącą subwencji ogólnej ustalone na rok 2021 i pomniejszone o wpłaty do budżetu państwa ustalone na 2021 r., w przeliczeniu na jednego mieszkańca, były najniższe (57,5 tys. zł).

Środki z rezerwy przekazano na rachunki właściwych gmin i powiatów w terminie zgodnym art. 36a ust. 5 ustawy o dochodach jst.

Na podstawie nowelizacji ustawy budżetowej, w związku z wyzwaniem przed jakimi staną samorządy w konsekwencji wdrożenia rozwiązań Programu Polski Ład oraz wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego w realizacji ich zadań inwestycyjnych w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę oraz kanalizację, zwiększono środki na uzupełnienie subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego o kwotę 12 000 000,0 tys. zł, z czego 8 000 000,0 tys. zł w grupie ekonomicznej *Dotacje i subwencje* oraz 4 000 000,0 tys. zł w ramach wydatków majątkowych.

¹² Województwa: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, lubuskie, opolskie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie.

W ramach kwoty 8 000 000,0 tys. zł na uzupełnienie subwencji ogólnej, przyznano:

- 6 112 000,0 tys. zł dla 2477 gmin,
- 1 632 000,0 tys. zł dla 380 powiatów,
- 256 000,0 tys. zł dla 16 województw.

Kwoty przekazane poszczególnym jednostkom samorządu terytorialnego zostały wyliczone zgodnie z kryteriami określonymi w art. 8 ustawy z dnia 14 października 2021 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw¹³.

Środki na wydatki majątkowe zostały przekazane gminom w łącznej kwocie 4 000 000,0 tys. zł, z tego:

- kwotę 1 000 000,0 tys. zł przekazano 910 gminom, w których udział liczby mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w łącznej liczbie mieszkańców był mniejszy niż 90%, z przeznaczeniem na wsparcie inwestycji w zakresie wodociągów i zaopatrzenia w wodę,
- kwotę 3 000 000,0 tys. zł przeznaczono dla 1528 gmin, w których udział liczby mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców, jest mniejszy niż 60,0%, z przeznaczeniem na wsparcie finansowe inwestycji w zakresie kanalizacji.

Kwoty przekazane gminom zostały wyliczone zgodnie z kryteriami określonymi w art. 70e–g ustawy o dochodach jst.

W wyniku badania próby wydatków budżetu państwa w 2021 r. w części 82, w kwocie 14 844 265,0 tys. zł, stanowiącej 18,0% wydatków w tej części stwierdzono, że zostały one rzetelnie zaplanowane oraz zrealizowane z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych w ufp i aktach wykonawczych. Środki z rezerwy subwencji ogólnej zostały rozdysponowane do jednostek samorządu terytorialnego zgodnie z przepisami ustawy o dochodach jst.

Na koniec 2021 r. w części 82 nie wystąpiły zobowiązania.

Po kontroli wykonania budżetu państwa w 2020 r. w części 82, NIK wnioskuje o dokonywanie podziału środków z rezerwy subwencji dla jednostek samorządu terytorialnego przy zastosowaniu jedynie kryteriów określonych w ustawie o dochodach jst. Ustalono, że w 2021 r. wniosek został zrealizowany.

Dysponent części 82 sprawował skuteczny nadzór i kontrolę nad prawidłowością realizacji wydatków, m. in. w formie kwartalnych analiz sporządzanych przez Departament ST i przekazywanych nadzorującemu Sekretarzowi Stanu w Ministerstwie.

3.3. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych sprawozdań za 2021 r. przez dysponenta części 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego, tj.:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23);
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28);
- z wykonania budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1) oraz
- sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2021 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Kwoty wykazane w wyżej wymienionych sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Sprawozdania zostały sporządzone przez dysponenta części 82 terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność sporządzania sprawozdań.

Sprawozdania przedstawiają wiarygodne dane o dochodach i wydatkach oraz związanych z nimi należnościach i zobowiązaniach.

¹³ Dz. U. poz. 1927, ze zm.

3.4. KSIĘGI RACHUNKOWE

Badanie wiarygodności ksiąg rachunkowych dysponenta części 82 przeprowadzono na próbie 94 zapisów księgowych na łączną kwotę 1 221 122,8 tys. zł wylosowanych metodą monetarną, która została uzupełniona 175 zapisami na łączną kwotę 13 841 044,6 tys. zł dobranymi w sposób celowy. Stwierdzono, że wszystkie zbadane dowody księgowe sporządzono prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane tymi dowodami właściwie ujęto w księgach rachunkowych.

W trakcie kontroli nie zidentyfikowano nieprawidłowości, które wskazywałyby, że w zakresie zapisów dotyczących dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań, księgi rachunkowe stanowiące podstawę sporządzenia sprawozdań dysponenta części 82 prowadzone były nieprawidłowo.

4. WYNIKI KONTROLI WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA I BUDŻETU ŚRODKÓW EUROPEJSKICH W CZĘŚCI 84 – ŚRODKI WŁASNE UNII EUROPEJSKIEJ

4.1. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA

W części 84 – Środki własne Unii Europejskiej realizowane są wydatki dotyczące składki, jaką Polska przekazuje do budżetu UE. Składkę za 2021 r. obliczono zgodnie z metodologią Unii Europejskiej. Kalkulacja oparta została na projekcie budżetu UE przedłożonym przez KE, który zakładał wysokość polskiej wpłaty na poziomie 5741,4 mln euro, tj. 28 520 043,0 tys. zł¹⁴, przy uwzględnieniu przyjętego na posiedzeniu Komitetu Doradczego ds. Środków Własnych UE kursu – 4,5668 zł/euro.

W ustawie budżetowej na rok 2021 wydatki w części 84 zaplanowano w kwocie 26 220 043,0 tys. zł, a kwotę 2 300 000,0 tys. zł umieszczono w rezerwie celowej budżetu państwa¹⁵. Decyzję o umieszczeniu części środków na zapłatę polskiej składki do budżetu UE (na zapłatę skutków finansowych wprowadzonych zmian w finansowaniu budżetu UE) w rezerwie celowej podjęto m.in. w związku z planowanym wejściem w życie, w trakcie 2021 r., decyzji Rady nr 2020/2053.

W odniesieniu do roku 2021 KE przedłożyła sześć korekt do budżetu ogólnego UE:

- korekta nr 1 – zwiększenie wydatków w związku z prewencją, przygotowaniem i odpowiedzią na COVID-19, w szczególności wzmocnienie Instrumentu wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych oraz Europejskiego Centrum Zapobiegania i Kontroli Chorób – zwiększenie składki członkowskiej dla Polski o 8946,6 tys. euro (z tytułu DNB);
- korekta nr 2 – rozliczenie nadwyżki budżetowej za 2020 r. – zmniejszenie składki członkowskiej dla Polski o 62 645,7 tys. euro (z tytułu DNB);
- korekta nr 3 – zwiększenie wydatków UE w związku z utworzeniem pobrexitowej rezerwy dostosowawczej (*Brexit Adjustment Reserve*) – zwiększenie składki członkowskiej dla Polski o 60 142,0 tys. euro (z tytułu DNB);
- korekta nr 4 – rozliczenie skutków wejścia w życie decyzji Rady nr 2020/2053 oraz tradycyjna coroczna aktualizacja podstaw środków własnych VAT i DNB wraz z prognozą tradycyjnych środków własnych, uzgodnionych między KE a państwami członkowskimi na posiedzeniu ACOR¹⁶ dnia 26 maja 2021 r. – zwiększenie składki członkowskiej dla Polski o 686 731,6 tys. euro (z tytułu wpłaty od plastiku, finansowania mechanizmów korekcyjnych oraz DNB i VAT);
- korekta nr 5 – zapewnienie kontynuacji wsparcia humanitarnego dla uchodźców w Turcji w wyniku kryzysu w Syrii. Korekta dotyczyła środków na zobowiązania – bez wpływu na składki państw członkowskich;
- korekta nr 6 – zapewnienie dodatkowych środków na przyspieszenie szczepień dla państw o niskim i średnim dochodzie (głównie afrykańskich) oraz pokrycie środków uruchomionych w ramach Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności. Poziom wydatków budżetu UE nie zmienił się, ale na skutek aktualizacji strony dochodowej budżetu UE, tj. uwzględnienia zmienionych prognoz środka własnego od plastiku dla niektórych państw, składka Polski zmniejszyła się o 730,6 tys. euro (z tytułu DNB).

W efekcie przyjętych korekt polska składka do budżetu UE została ustalona w wysokości 6 513 616,5 tys. euro, tj. 29 700 137,1 tys. zł.

W styczniu 2021 r. dokonano wpłaty z tytułu rozliczenia niedopłaty za 2020 r. w kwocie 395 701,5 tys. zł¹⁷. W wyniku aktualizacji podstaw podatku VAT i DNB za lata poprzednie, w czerwcu 2021 r. nastąpiła dodatkowa wpłata składki w łącznej wysokości 506 308,3 tys. zł (z tego zmniejszenie składki z tytułu

¹⁴ W przyjętym budżecie UE na 2021 r. polska składka wyniosła 5821,2 mln euro, co odpowiada kwocie 26 542,9 mln zł. Kursem przyjętym do przeliczenia składki był referencyjny kurs wymiany walut, opublikowany przez Europejski Bank Centralny w Dzienniku Urzędowym UE, z ostatniego dnia notowania w roku kalendarzowym poprzedzającym dany rok budżetowy. W 2021 r. kurs płatności składki wynosił 4,5597 zł/euro.

¹⁵ Cz. 83 poz. 8 – Rezerwa na realizację projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE oraz ze środków pomocy bezzwrotnej, rozliczenia programów i projektów finansowanych z udziałem tych środków, a także rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej.

¹⁶ Advisory Committee on Own Resources (Komitet Doradczy Rady ds. Zasobów Własnych).

¹⁷ Kwota dotyczy korekt budżetu UE nr 8 i 9 przyjętych odpowiednio: 24 listopada 2020 r. i 15 grudnia 2020 r.

środka własnego DNB w kwocie 22 682,9 tys. zł oraz zwiększenie składki z tytułu środka własnego VAT o 528 991,2 tys. zł). W grudniu 2021 r. wystąpiła również dodatkowa płatność w wysokości 7050,5 tys. zł z tytułu korekty na rzecz państw członkowskich (Danii i Irlandii), które nie uczestniczą w finansowaniu szczególnego działania lub polityki UE (*opt-out*).

Limit wydatków części 84, na podstawie nowelizacji ustawy budżetowej, został zwiększony o 2 872 000,0 tys. zł do kwoty 29 092 043,0 tys. zł. Ponadto w ww. nowelizacji ustawy budżetowej, zaplanowano w rezerwie celowej poz. 16 – *Zobowiązania wymagalne Skarbu Państwa* kwotę 672 209,0 tys. zł.

Minister decyzjami w sprawie zmian w budżecie zwiększył w 2021 r. limit wydatków w części 84 środkami pochodzącymi z rezerw celowych:

- o kwotę 2 300 000,0 tys. zł w celu pokrycia wpłaty składki z tytułu finansowania wkładów opartych na DNB oraz środka własnego od plastiku¹⁸;
- o kwotę 166 475,3 tys. zł w celu pokrycia wpłat składki z tytułu TŚW w miesiącu grudniu 2021 r., w związku z ich zwiększonym poborem¹⁹;
- o kwotę 671 860,0 tys. zł w celu pokrycia wpłat z tytułu spraw spornych dotyczących TŚW²⁰.

Z przyznaných w części 84 środków z rezerw celowych wykorzystano kwotę 3 138 335,3 tys. zł, tj. 100%.

W 2021 r. dysponent części nie dokonywał blokad środków budżetowych.

W rezultacie zmian w planie finansowym limit środków na wydatki w 2021 r. w części 84 został ustalony na 32 230 378,3 tys. zł.

Wydatki w części 84 zostały zrealizowane w kwocie 32 230 378,3 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach i 129,8% wydatków roku 2020. Wyższy poziom wydatków wynikał m.in. ze zwiększenia składki spowodowanego wzrostem DNB Polski, wprowadzenia składki z tytułu środków własnych od plastiku i zwiększenia składki z tytułu opłat celnych.

Zestawienie wydatków budżetowych w części 84 zostało przedstawione w załączniku w pkt 6.5 niniejszej informacji.

W roku 2021 Polska zajmowała siódme, a w latach 2018–2020 ósme miejsce wśród państw Unii Europejskiej pod względem wielkości składki wpłacanej do budżetu UE. Wielkość polskiej składki na tle innych krajów Unii Europejskiej zaprezentowano w załączniku w pkt 6.6 niniejszej informacji.

Zobowiązania w części 84 na koniec 2021 r. wyniosły 12,8 tys. zł i dotyczyły opóźnień w udostępnieniu TŚW pochodzących z ceł. Na koniec 2021 r. w części 84 zobowiązania wymagalne nie wystąpiły.

W wyniku kontroli wszystkich wydatków części 84 stwierdzono, że wpłata rat składek należnych do budżetu UE dokonywana była w kwotach i terminach zgodnych z obowiązującymi przepisami i procedurami. Do budżetu Unii Europejskiej przekazano wpłaty środków własnych z następujących tytułów:

- wpłata obliczona na podstawie dochodu narodowego brutto – 20 030 932,8 tys. zł;
- wpłata obliczona zgodnie z metodologią wynikającą z przepisów UE, na podstawie podatku od towarów i usług (VAT) – 4 036 948,5 tys. zł;
- wpłata z tytułu udziału w opłatach celnych i rolnych – 5 156 119,0 tys. zł;
- wpłata z tytułu finansowania obniżki wkładów opartych na DNB – 1 305 833,1 tys. zł;
- wpłata obliczona na podstawie masy odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych niepoddanych recyklingowi – 1 696 379,1 tys. zł;
- wpłata z tytułu odsetek karnych z tytułu zwłoki w przekazywaniu środków – 4165,8 tys. zł²¹.

Dysponent części 84, zgodnie z art. 175 ust. 1 i 2 ufp sprawował skuteczny nadzór i kontrolę nad realizacją planu wydatków, m.in. poprzez bieżącą analizę i ocenę przebiegu realizacji tych wydatków. Przedmiotem

¹⁸ Uruchomienie środków z rezerwy celowej, cz. 83 poz. 8, decyzja MF/IP6.4143.3.541.2021.MF.4236 z dnia 14 października 2021 r., zwiększenie w rozdziale 75850 § 8570 o 744 985,9 tys. zł, w rozdziale 75850 § 8580 o 1 555 014,1 tys. zł.

¹⁹ Uruchomienie środków z rezerwy celowej cz. 83 poz. 71, decyzja MF/WM3.4143.3.1.2021.MF.5328 z dnia 16 grudnia 2021 r., zwiększenie w rozdziale 75850 § 8530 o 166 475,3 tys. zł. Rezerwa poz. 71 została utworzona 1 października 2021 r. z wydatków zablokowanych decyzją Ministra w cz. 83.

²⁰ Uruchomienie środków z rezerwy celowej, cz. 83 poz. 16, decyzja MF/WM3.4143.3.2.2021.MF.5423 z dnia 22 grudnia 2021 r., zwiększenie w rozdziale 75850 § 8530 o 671 860,0 tys. zł.

²¹ Łączna kwota zapłaconych odsetek wynikająca z: ustaleń kontroli KE w 2017 r. zawartych w sprawozdaniu nr 17-22-1, pkt 3.3.A1a; ustaleń kontroli KE w 2018 r. zawartych w sprawozdaniu nr 18-22-1, pkt 3.2.

tych analiz była terminowość i zgodność wydatków z ich przeznaczeniem w kontekście zmian wprowadzonych w budżecie UE i pozostałych płatności do budżetu UE, jak również zgodność dokonywanych wydatków z wewnętrznymi procedurami płatności.

4.2. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych sprawozdań za 2021 r. przez dysponenta części 84 – Środki własne Unii Europejskiej:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23);
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28);
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1) oraz
- sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2021 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Kwoty wykazane w wyżej wymienionych sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Sprawozdania zostały sporządzone przez dysponenta części 84 terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym. Sprawozdania przedstawiają wiarygodne dane o wydatkach oraz związanych z nimi zobowiązaniach.

Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność sporządzonych sprawozdań.

W okresie do zakończenia kontroli 1 kwietnia 2022 r., nie dokonywano korekt objętych kontrolą sprawozdań.

4.3. KSIĘGI RACHUNKOWE

Badanie wiarygodności ksiąg rachunkowych dysponenta części 84 – Środki własne Unii Europejskiej przeprowadzono na podstawie wszystkich dokonanych w 2021 r. 44 zapisów księgowych i odpowiadających im 88 dowodów księgowych na łączną kwotę 32 230 378,3 tys. zł. Stwierdzono, że dowody księgowe sporządzono prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane tymi dowodami właściwie ujęto w księgach rachunkowych.

W trakcie kontroli ksiąg rachunkowych stanowiących podstawę sporządzenia sprawozdań nie zidentyfikowano nieprawidłowości, które wskazywałyby, że w zakresie zapisów dotyczących wydatków oraz związanych z nimi zobowiązań, księgi rachunkowe stanowiące podstawę sporządzenia sprawozdań dysponenta części 84 prowadzone były nieprawidłowo.

4.4. SPRAWOZDANIA SPORZĄDZANE W RAMACH SYSTEMU KONTROLI ŚRODKÓW WŁASNYCH UNII EUROPEJSKIEJ

W ramach systemu kontroli środków własnych Unii Europejskiej w MF w 2021 r. sporządzono następujące sprawozdania:

- miesięczne i kwartalne sprawozdania sporządzane na podstawie art. 6 ust. 4 lit. a i b rozporządzenia Rady nr 609/2014;
- sprawozdanie roczne Krajowej Administracji Skarbowej o działalności i wynikach kontroli za 2021 r. dotyczące systemu zasobów własnych UE sporządzone na podstawie art. 6 ust. 1 rozporządzenia Rady (UE, Euratom) nr 2021/768 z dnia 30 kwietnia 2021 r. określającego środki wykonawcze dotyczące systemu zasobów własnych Unii Europejskiej oraz uchylającego rozporządzenie (UE, Euratom) nr 608/2014²²;
- sprawozdanie z wyliczenia podstaw środka własnego VAT, przekazane na podstawie art. 7 ust. 1 rozporządzenia Rady (EWG, Euratom) nr 1553/89 z dnia 29 maja 1989 r. w sprawie ostatecznych jednolitych warunków poboru środków własnych pochodzących z podatku od wartości dodanej²³.

²² Dz. Urz. UE L 165 z 11.05.2021, s. 1, dalej: rozporządzenie Rady nr 2021/768.

²³ Dz. Urz. UE L 155 z 07.06.1989, s. 9, ze zm.

Sprawozdania były przekazywane do KE w terminach określonych w przepisach, na podstawie których sporządzano te dokumenty.

W 2021 r. w MF prowadzony był rejestr wykrytych nadużyć i nieprawidłowości finansowych dotyczących tradycyjnych środków własnych UE, w ramach systemu informatycznego OWNRES służącego do wymiany *on-line* informacji w powyższym zakresie pomiędzy KE a krajami członkowskimi. Rejestr prowadzony był w odniesieniu do spraw powyżej 10,0 tys. euro, dotyczących tradycyjnych środków własnych UE, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia Rady nr 2021/768.

Badanie terminowości zgłaszania do KE informacji o wykrytych nieprawidłowościach finansowych, które przeprowadzono na próbie 21 spraw, tj. 17,3% zarejestrowanych w 2021 r. w systemie OWNRES²⁴, wykazało, że wszystkie zgłoszone sprawy zostały zatwierdzone w terminie określonym w art. 5 ust. 1 rozporządzenia Rady nr 2021/768, tj. w ciągu dwóch miesięcy po zakończeniu każdego kwartału, w którym wykryto nieprawidłowość lub nadużycie.

²⁴ Według stanu na dzień 2 lutego 2022 r. w systemie zarejestrowanych było 121 spraw.

5. INFORMACJE DODATKOWE

Czynności kontrolne w Ministerstwie prowadzono w okresie od 17 stycznia do 1 kwietnia 2022 r. Wystąpienie pokontrolne zostało skierowane do Ministra 12 kwietnia 2022 r. Najwyższa Izba Kontroli nie sformułowała uwag i wniosków pokontrolnych.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 82 – SUBWENCJE OGÓLNE DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Oceny wykonania budżetu w części 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego dokonano stosując kryteria²⁵ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2021 roku²⁶.

Dochody (D): 3 196 780,7 tys. zł

Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w roku 2021, planowanie i realizacja dochodów w części 82 nie były objęte szczegółowym badaniem. W związku z powyższym, przy ustalaniu łącznej kwoty G nie uwzględnia się dochodów.

Wydatki (W):	82 318 392,0 tys. zł
Łączna kwota (G = W):	82 318 392,0 tys. zł
Waga wydatków w łącznej kwocie:	$Ww = W : G = 1,0$
Nieprawidłowości w wydatkach (Ow):	nie stwierdzono nieprawidłowości
Ocena cząstkowa wydatków:	(5) pozytywna
Opinia o sprawozdaniach:	pozytywna
Ocena ogólna:	pozytywna

²⁵ <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>

²⁶ Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrole/analiza-budzetu-panstwa/>.

6.2. DOCHODY BUDŻETOWE W CZĘŚCI 82 – SUBWENCJE OGÓLNE DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Wykonanie		
		tys. zł				
1	2	3	4	5	6	7
	Ogółem część 82 - Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego, z tego:	2 997 844,8	3 145 513,0	3 196 780,7	106,6	101,6
1.	Dział 758 - Różne rozliczenia, z tego:	2 997 844,8	3 145 513,0	3 196 780,7	106,6	101,6
1.1.	Rozdział 75801 - Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego	60 456,6	-	50 421,8	83,4	-
1.1.1.	§ 2940 - Zwrot do budżetu państwa nienależnie pobranej subwencji ogólnej za lata poprzednie	60 456,6	-	50 421,8	83,4	-
1.2.	Rozdział 75805 - Część rekompensująca subwencji ogólnej dla gmin	33,7	-	-	-	-
1.2.1.	§ 0910 - Odsetki od nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat	4,1	-	-	-	-
1.2.2.	§ 2940 - Zwrot do budżetu państwa nienależnie pobranej subwencji ogólnej za lata poprzednie	29,6	-	-	-	-
1.3.	Rozdział 75807 - Część wyrównawcza subwencji ogólnej dla gmin	713,2	-	846,6	118,7	-
1.3.1.	§ 0910 - Odsetki od nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat	56,8	-	141,4	249,0	-
1.3.2.	§ 2940 - Zwrot do budżetu państwa nienależnie pobranej subwencji ogólnej za lata poprzednie	656,4	-	705,2	107,4	-
1.4.	Rozdział 75831 - Część równoważąca subwencji ogólnej dla gmin	778 378,1	808 345,0	808 345,2	103,8	100,0
1.4.1.	§ 0910 - Odsetki od nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat	-570,6	-	1,1	-	-
1.4.2.	§ 2930 - Wpływy z wpłat jednostek samorządu terytorialnego do budżetu państwa	778 948,7	808 345,0	808 344,1	103,8	100,0
1.5.	Rozdział 75832 - Część równoważąca subwencji ogólnej dla powiatów	1 565 666,4	1 698 344,0	1 698 343,7	108,5	100,0
1.5.1.	§ 0910 - Odsetki od nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat	27,8	-	0,5	1,7	-
1.5.2.	§ 2930 - Wpływy z wpłat jednostek samorządu terytorialnego do budżetu państwa	1 565 638,6	1 698 344,0	1 698 343,2	108,5	100,0
1.6.	Rozdział 75833 - Część regionalna subwencji ogólnej dla województw	592 596,9	638 824,0	638 823,3	107,8	100,0
1.6.1.	§ 0910 - Odsetki od nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat		-	-	-	-
1.6.2.	§ 2930 - Wpływy z wpłat jednostek samorządu terytorialnego do budżetu państwa	592 596,9	638 824,0	638 823,3	107,8	100,0

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych zweryfikowanych przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na 2021 r.

6.3. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 82 – SUBWENCJE OGÓLNE DLA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Lp.	Wyszczególnienie	2020		2021		6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Ustawa ¹⁾	Budżet po zmianach	Wykonanie			
		tys. zł						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Ogółem część 82 - Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego, w tym:	67 029 414,4	70 128 232,0	82 318 395,1	82 318 392,0	122,8	117,4	100,0
1.	Dział 758 - Różne rozliczenia, w tym:	67 029 414,4	70 128 232,0	82 318 395,1	82 318 392,0	122,8	117,4	100,0
1.1.	Rozdział 75801 - Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego (§ 2920)	50 156 575,2	52 035 758,0	52 222 758,0	52 222 758,0	104,1	100,4	100,0
1.1.1.	§ 2920 - Subwencje ogólne z budżetu państwa	50 156 575,2	52 035 758,0	52 222 758,0	52 222 758,0	104,1	100,4	100,0
1.2.	Rozdział 75802 - Uzupełnienie subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego	1 020 044,1	335 999,0	12 759 388,2	12 759 388,2	1250,9	3797,4	100,0
1.2.1.	§ 2190 - Rezerwy subwencji ogólnej	-	335 999,0	-	-			
1.2.2.	§ 2750 - Środki na uzupełnienie dochodów gmin	256 295,8	-	6 435 389,2	6 435 389,2	2510,9		100,0
1.2.3.	§ 2760 - Środki na uzupełnienie dochodów powiatów	95 749,3	-	1 732 000,0	1 732 000,0	1808,9		100,0
1.2.4.	§ 2770 - Środki na uzupełnienie dochodów województw	332 000,0	-	256 000,0	256 000,0	77,1		100,0
1.2.5.	§ 2790 - Środki utrzymanie rzecznych przepraw promowych oraz na remonty, utrzymanie, ochronę i zarządzanie drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu	44 098,0	-	49 894,9	49 894,9	113,1		100,0
1.2.6.	§ 6180 - Środki na inwestycje na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich oraz na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu	291 901,0	-	286 104,1	286 104,1	98,0		100,0

1.2.7.	§ 6280 - Środki otrzymane od pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych	-	-	4 000 000,0	4 000 000,0			100,0
1.3.	Rozdział 75803 - Część wyrównawcza subwencji ogólnej dla powiatów (§ 2920)	2 719 229,8	2 999 685,0	2 999 685,0	2 999 685,0	110,3	100,0	100,0
1.4.	Rozdział 75804 - Część wyrównawcza subwencji ogólnej dla województw (§ 2920)	1 576 054,9	1 738 735,0	1 738 735,0	1 738 734,4	110,3	100,0	100,0
1.5.	Rozdział 75805 - Część rekompensująca subwencji ogólnej dla gmin (§ 2920)	11 190,4	-	3163,1	3163,1	28,3		100,0
1.6.	Rozdział 75807 - Część wyrównawcza subwencji ogólnej dla gmin (§ 2920)	8 939 882,7	9 552 542,0	9 500 640,8	9 500 640,6	106,3	99,5	100,0
1.7.	Rozdział 75819 - Rezerwa subwencji ogólnej dla województw (§ 2770)	-	320 000,0	320 000,0	320 000,0		100,0	100,0
1.8.	Rozdział 75831 - Część równoważąca subwencji ogólnej dla gmin (§ 2920)	448 201,6	808 345,0	436 857,1	436 856,2	97,5	54,0	100,0
1.9.	Rozdział 75832 - Część równoważąca subwencji ogólnej dla powiatów (§ 2920)	1 565 638,6	1 698 344,0	1 698 344,0	1 698 343,3	108,5	100,0	100,0
1.10.	Rozdział 75833 - Część regionalna subwencji ogólnej dla województw (§ 2920)	592 596,9	638 824,0	638 824,0	638 823,3	107,8	100,0	100,0

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa zweryfikowanych przez NIK.

¹⁾ Ustawa budżetowa na 2021 r.

6.4. KALKULACJA OCENY OGÓLNEJ W CZĘŚCI 84 – ŚRODKI WŁASNE UNII EUROPEJSKIEJ

Oceny wykonania budżetu w części 84 – Środki własne Unii Europejskiej dokonano stosując kryteria²⁷ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2021 roku²⁸.

Wydatki (W):	32 230 378,3 tys. zł
Łączna kwota (G = W):	32 230 378,3 tys. zł
Waga wydatków w łącznej kwocie:	$Ww = W : G = 1,0$
Nieprawidłowości w wydatkach (Ow):	nie stwierdzono nieprawidłowości
Ocena cząstkowa wydatków:	(5) pozytywna
Opinia o sprawozdaniach:	pozytywna
Ocena ogólna:	pozytywna

²⁷ <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>

²⁸ Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrole/analiza-budzetu-panstwa/>.

6.5. WYDATKI BUDŻETU PAŃSTWA W CZĘŚCI 84 – ŚRODKI WŁASNE UNII EUROPEJSKIEJ

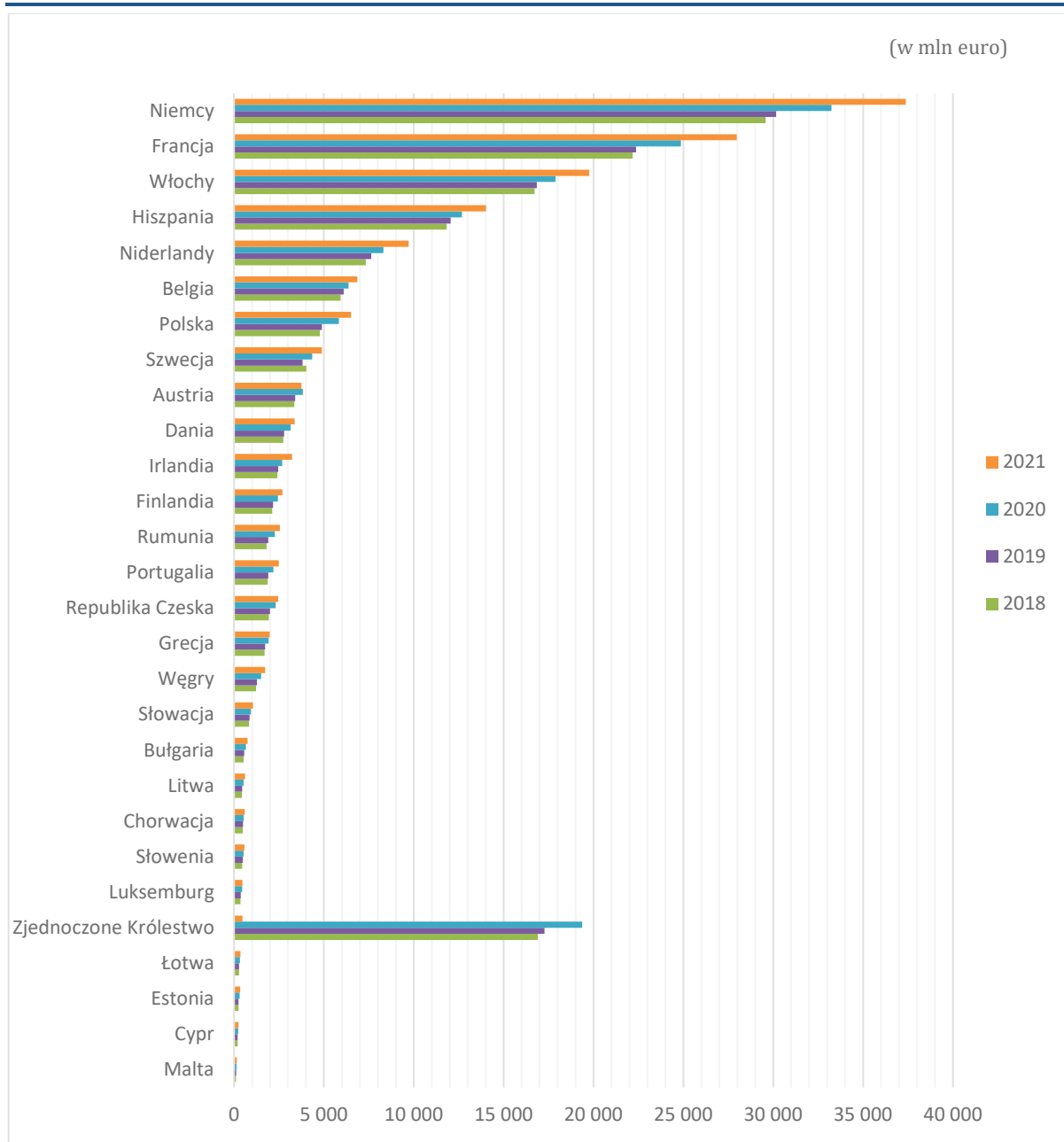
Lp.	Wyszczególnienie	2020	2021		6:3	6:4	6:5	
		Wykonanie*	Ustawa ¹⁾	Budżet po zmianach				Wykonanie
1	2	tys. zł				%		
3	4	5	6	7	8	9		
Ogółem część 84 - Środki własne Unii Europejskiej, w tym:		24 827 509,7	26 220 043,0	32 230 378,3	32 230 378,3	129,8	122,9	100,0
1.	Dział 758 - Różne rozliczenia, w tym:	24 827 509,7	26 220 043,0	32 230 378,3	32 230 378,3	129,8	122,9	100,0
1.1	Rozdział 75850 - Rozliczenia z budżetem ogólnym UE z tytułu środków własnych	24 827 509,7	26 220 043,0	32 230 378,3	32 230 378,3	129,8	122,9	100,0
1.1.1	§ 8510 - Wpłata obliczona na podstawie Dochodu Narodowego Brutto	16 158 264,8	19 256 373,0	20 030 932,8	20 030 932,8	123,9	104,0	100,0
1.1.2	§ 8520 - Wpłata obliczona zgodnie z metodologią wynikającą z przepisów UE na podstawie podatku od towarów i usług	3 623 623,6	3 398 826,0	4 036 948,5	4 036 948,5	111,4	118,8	100,0
1.1.3	§ 8530 - Wpłata z tytułu udziału w opłatach celnych i rolnych	3 515 514,1	3 564 844,0	5 156 119,0	5 156 119,0	146,7	144,6	100,0
1.1.5	§ 8550 - Wpłata z tytułu różnych rozliczeń (odsetki)	482,4	-	4165,8	4165,8	863,5	-	100,0
1.1.6	§ 8560 - Wpłata z tytułu finansowania rabatu brytyjskiego	1 374 063,7	-	-	-	-	-	-
1.1.7	§ 8570 - Wpłata z tytułu finansowania obniżki wkładów opartych na DNB	155 561,0	-	1 305 833,1	1 305 833,1	839,4	-	100,0
1.1.8	§ 8580 - Wpłata obliczona na podstawie masy odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych niepoddanych recyklingowi	-	-	1 696 379,1	1 696 379,1	-	-	100,0

Opracowanie własne na podstawie danych z rocznego sprawozdania Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa zweryfikowanych przez NIK.

* Różnica 0,1 tys. zł między kwotą ogółem a sumą kwot cząstkowych wynika z zaokrągleń poszczególnych kwot.

¹⁾ Ustawa budżetowa na 2021 r.

6.6. SKŁADKI PAŃSTW CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ W LATACH 2018–2021

Opracowanie własne NIK, na podstawie danych zawartych w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej: Ostateczne przyjęcie (UE, Euratom) 2021/2221 budżetu korygującego nr 6 Unii Europejskiej na rok budżetowy 2021 – Dz. Urz. UE L 460.9 z 22.12.2021, str. 7; Ostateczne przyjęcie (UE, Euratom) 2021/118 budżetu korygującego nr 9 Unii Europejskiej na rok budżetowy 2020 – Dz. Urz. UE L47 z 10.02.2021, str. 1; Ostateczne przyjęcie (UE, Euratom) 2019/1818 budżetu korygującego nr 3 Unii Europejskiej na rok budżetowy 2019 – Dz. Urz. UE L 288 z 7.11.2019, str. 1.; Ostateczne przyjęcie (UE, Euratom) 2019/259 budżetu korygującego nr 6 Unii Europejskiej na rok budżetowy 2018 – Dz. Urz. UE L 52 z 22.02.2019, str. 1.

6.7. WYKAZ PODMIOTÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO INFORMACJĘ O WYNIKACH KONTROLI

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Minister Finansów
8. Komisja Finansów Publicznych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
9. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
10. Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
11. Komisja do Spraw Unii Europejskiej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
12. Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej